Voorstel aan college en raad

Nummer:	02430000144580
Datum:	5 september 2023
Opsteller:	T.E. Renee
Portefeuillehouder:	Wethouder M. Reckman
Onderwerp:	Nota sociaal domein Samen doen wat nodig is

a. Het college van B&W besluit:.

1. In te stemmen met de tweede conceptversie van de Nota sociaal domein 2024 - 2029 'Samen doen wat nodig is'.
2. De integrale Nota voor het brede sociaal domein 2024-2029 'Samen doen wat nodig is' ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen, met hierin:
   a. de drie leidende principes:
      1. de inwoners aan zet
      2. de oplossing centraal
      3. de gemeenten werken vanuit partnerschap;
   b. De strategische doelen zoals benoemd bij de vier maatschappelijke opgaven: Kansrijk opgroeien, Op weg naar samenredzaamheid, Bestaanszekerheid en Perspectief op (on)betaald werk en Zelfstandig thuis;
   c. Het inzetten op:
      2. normaliseren;
      3. mensgericht werken;
      4. het gedachtegoed van positieve gezondheid.
   d. Inrichting geven aan een brede toegang
      1. die gaat over zowel de sociale basis, de preventie en de maatwerkvoorzieningen;
      2. die zich richt op 0 tot 100-jarigen
      3. die zich richt op alle leefgebieden
      4. waarbij het klantcontact lokaal plaatsvindt binnen de context van de lokale netwerksamenwerking sociaal domein.
      5. opdracht te geven tot het opzetten van een situationeel team met mandaat om in uitzonderingsgevallen te doen wat nodig is.
3. De conceptbrief vast te stellen met hierin de reactie op het advies van de gezamenlijke adviesraden over de Nota sociaal domein en deze ter kennisneming voorleggen aan de gemeenteraad.
4. De gemeenteraad voor te stellen de volgende beleidsdocumenten in te trekken:
   a. Beleidskader Jeugd ‘In één keer goed’ 2015 -2018
   b. Niemand op de reservebank. Meedoen, leren en werken. Uitwerking werkgeversdienstverlening EHZ 2015 – 2017
   c. ‘Samen voor elkaar’ beleidsnota 2012 – 2015, addendum 2016

Aanleiding

De gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde werken samen, omdat de domeinen wonen, economie & arbeidsmarkt, toerisme, bereikbaarheid, onderwijs en welzijn sterk met elkaar samenhangen. De afgelopen jaren hebben zij zich steeds meer gezamenlijk georiënteerd op de ontwikkelingen in het sociaal domein. In 2021 is het onderzoek (Impactanalyse) uitgevoerd met het doel om de grootste knelpunten in het sociaal domein binnen EHZ te kunnen duiden. Om de samenredzaamheid van inwoners te faciliteren is het voor iedereen - professionele ondersteuners, inwoners en raad -noodzakelijk om vanuit een ander perspectief naar het sociaal domein te kijken.

Belang

De grote opgave voor de komende jaren is het centraal stellen van de maatschappelijke opgaven in ons beleid en van daaruit doorontwikkeling en vernieuwing in het sociaal domein te bewerkstelligen. We hebben het dan over de zogenoemde beweging naar voren, het normaliseren en het ruimte geven aan krachten van inwoners.

Centrale vraag
Hoe kunnen de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde ervoor zorgen dat de ondersteuning aan inwoners bereikbaar, beschikbaar en betaalbaar blijft, ondanks beperkte financiële en personele capaciteit?

Deelvragen:
A. wat zijn de gezamenlijke strategische doelen voor de komende jaren?
B. welke maatschappelijke effecten willen we hiermee bereiken?
C. welke concrete resultaten beogen we?
D. welke inspanningen zijn nodig om deze resultaten te bereiken?
E. welke informatie is nodig om dit te kunnen meten (tellen en vertellen)?

In de concept-Nota sociaal domein van de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde zijn de deelvragen A en B uitgewerkt, waarbij de strategische beleidsdoelen geformuleerd zijn als ambitie. De concept-Nota markeert een nieuwe benadering in ons handelen, waarbij we anders denken en doen. Dit biedt tevens een antwoord op de financiële uitdagingen waarmee gemeenten worden geconfronteerd. Het vormt een leidraad voor een duurzame uitvoering van het sociaal domein, rekening houdend met de verantwoordelijkheid voor de meest kwetsbare en minder zelfredzame inwoners en de toenemende ondersteuningsvragen als gevolg van vergrijzing.
Deelvraag D wordt uitgewerkt in de bijbehorende Uitvoeringsagenda.
Deelvraag C en E worden uitgewerkt in de Monitor Sociaal Domein.

Voor u ligt het definitieve voorstel van het college aan de raad van de Integrale Nota voor het brede sociaal domein 2024-2029 'Samen doen wat nodig is'. De conceptversie van de nota is op basis van het advies van de adviesraden doorontwikkeld tot deze versie. Het advies van de adviesraden en de reactie is als bijlage bij de stukken gevoegd.

De nota is het resultaat van een actief participatieproces. Er is geluisterd naar inwoners, ervaringsdeskundigen, stakeholders, adviesraden. Ook de gemeenteraad is in verschillende sessies meegenomen in het proces. Zo hebben we input opgehaald voor de maatschappelijke opgaven. Daarnaast hebben we gesprekken gevoerd met stakeholders, aan de hand van stellingen en dilemma’s. In workshops hebben we informatie verstrekt aan raadsleden aan de hand van drie cruciale pijlers van de nota: de toegang, de beweging naar voren en de samenhang ervan. Alle inbreng heeft geholpen bij de totstandkoming van de nota.

De nota is opgesteld voor de drie gemeenten gezamenlijk. In de nota zijn de strategie, de kaders, de beleidsuitgangspunten en de beleidsrichting vastgelegd. De nota vormt de kapstok voor de lokale uitvoeringsagenda per gemeente, die zoveel mogelijk in één lijn worden opgesteld, met oog voor en aangepast aan de specifieke lokale situatie. Hiervoor wordt er regelmatig onderling tussen de gemeenten afgestemd, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau (EHZ).

<u>Kader</u>
Jeugdwet, Participatiewet, Wmo 2015, Wet Publieke Gezondheid, Wet Gemeentelijke Schulddienstverlening

Beoogd effect
Met de nota sociaal domein is er een nieuw beleidskader dat dient als leidraad, het kompas dat ons richting geeft richting 2029. We hebben de strategische doelen geformuleerd per opgave (per levensfase van de inwoner). Het is van belang dat onze toekomstige acties en beslissingen in lijn zijn met deze doelen. We willen ervoor zorgen dat elk initiatief dat we nemen, elke stap die we zetten, bijdraagt aan het creëren van een sociaal domein dat onze inwoners ondersteunt en versterkt.

Argumenten

1.1 De nota sociaal domein biedt een breed perspectief op samenhangend beleid binnen het sociaal domein.

Er zijn in de afgelopen jaren in de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde diverse beleidsstukken geschreven over de Jeugdwet, Wmo, Participatiewet en Wet Inburgering, Wet Publieke Gezondheid en Wet Gemeentelijke Schulddienstverlening, maar een heldere toekomstvisie ontbrak, net als samenhang tussen de verschillende wetgevingen en met aanpalende beleidsterreinen.
In de nota is samenhang gebracht tussen de vier maatschappelijke opgaven en deze vormt het vertrekpunt voor de uitvoeringsagenda, voor het realiseren van de gestelde doelen.

1.2 Met het opstellen van de nota hebben we op onderdelen uitwerking gegeven aan het rekenkamerrapport.

Dit rekenkamerrapport[1] (Onderzoek Jeugdhulp Ermelo en Harderwijk) bevatte een vijftal aanbevelingen. De beleidsdoelen, de maatschappelijke effecten en het overzicht van de maatregelen die getroffen zijn, zijn verwerkt in de Nota bij Kansrijk Opgroeien. De meetpunten en effectindicatoren worden opgenomen in de Monitor Sociaal Domein.

1.3 Met het vaststellen van de nota voldoen we aan de wettelijke vereisten

In de Jeugdwet, Wmo en Wet publieke gezondheid is opgenomen dat de gemeenteraad periodiek een plan vaststelt met betrekking tot het door de gemeentebestuur te voeren beleid (artikel 2.2 Jeugdwet en artikel 2.1.2 Wmo). Met het vaststellen van de integrale Nota sociaal domein en het intrekken van de huidig geldende beleidsnota's, voldoen we aan deze wettelijke bepaling. Mensen bewegen zich breed in de samenleving, daarom willen we de verschillende beleidsvelden binnen het sociaal domein beter op elkaar afstemmen.
Deze Nota richt zich op het brede sociaal domein zodat de uitvoerende professionals samen met andere partners in het sociaal domein, zoals onderwijs, welzijnsorganisaties, sport en cultuur, ondernemers, zorgaanbieders, de GGD'en,woningcorporaties en vrijwilligersorganisaties inwoners kunnen ondersteunen. De Nota geeft een meerjarig beleidskader af voor de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet Inburgering, en de Participatiewet, Wet Publieke Gezondheid en de Wet Gemeentelijke Schulddienstverlening. Door dit meerjarig integrale beleidskader vast te stellen in deze nota behouden we de integrale samenhang binnen het sociaal domein. Afzonderlijke kaderstellende nota's worden met deze nota ondervangen, daarmee is het een paraplu voor het ontwikkelen van nieuw beleid. Het uitvoerende beleid landt in uitvoeringsagenda's met een kortere looptijd, die flexibel inspelen op ontwikkelingen en een monitor die fungeert als sturing en verantwoordingsdocument vanuit het college.

2.1 De leidende principes zijn de waarden van waaruit we werken, handelen en samenwerken.

De input uit het participatietraject hebben we vertaald in drie leidende principes: de inwoners aan zet, de oplossing centraal en de gemeenten werken vanuit partnerschap. De leidende principes komen in de praktijk terug, intern en extern, want dit zijn de waarden waar langs we werken. Dat doen we bij het opstellen van een samenwerkingsmodel en ze worden onderdeel van onze subsidie- en contractafspraken. Daarmee werken we aan efficiëntere en effectieve ondersteuning voor inwoners. Beter afgestemd op de behoeften van de inwoner, dichter bij huis geboden, sterker gericht op het versterken van wat de inwoner wel kan.

2.2 De strategische doelen in de nota zijn geformuleerd aan de hand van de vier maatschappelijke opgaven en gericht op het verbeteren van het welzijn en de levenskwaliteit van individuen en gemeenschappen.

Door de indeling per levensfase kan er een betere afstemming plaatsvinden tussen de beschikbare middelen en de prioriteiten in het sociaal domein. De strategische doelen fungeren als

[1] 2020 Onderzoek Jeugdhulp Ermelo en onderzoek Jeugdhulp Harderwijk en observaties

gemeenschappelijke richtlijnen en stimuleren samenwerking en coördinatie tussen verschillende gemeenten en organisaties in het sociaal domein. En vraagt een gezamenlijke inzet om complexe sociale uitdagingen aan te pakken. Er wordt de focus gelegd op de lange termijn en het behalen van duurzame veranderingen. Door duidelijk te communiceren over de gestelde doelen, voortgangsrapportages en evaluaties, kunnen gemeenteraden beter inzicht krijgen in de inspanningen en resultaten in het sociaal domein. Hiervoor is de Monitor Sociaal Domein opgesteld.

2.3 *Inrichting geven aan een integrale en brede toegang is een belangrijk onderdeel binnen het stelsel.*
De toegang heeft een sleutelrol als het gaat om vragen zo normaal mogelijk op te lossen. Als de Toegang zich bevindt in de sociale basis en ook gaat over de preventie en maatwerkvoorzieningen, dan draagt deze bij aan de beweging naar voren, omdat hulp en ondersteuningsvragen dichtbij en laagdrempelig beantwoord kunnen worden.

2.4 *Het opzetten van een situationeel team om te doen wat nodig is als de context daarom vraagt*.
De meeste ondersteuningsvragen passen binnen de reguliere wet- en regelgeving en handelingsperspectief van de professionals. Maar heel soms past een oplossing voor iets of iemand niet binnen de geijkte kaders. Dan kan een situationeel team met mandaat doen wat in die context nodig is.

3.1 Advisering door de adviesraad is belangrijk voor draagvlak en kwaliteit
De Adviesraad Sociaal Domein heeft de taak om het college van burgemeester en wethouders te adviseren over beleidsdocumenten binnen het sociaal domein. De adviesraad vertegenwoordigt de stem van verschillende belanghebbenden in de gemeenschap, waaronder inwoners, maatschappelijke organisaties en professionals in het sociaal domein. Door deze diverse groepen te betrekken, wordt de besluitvorming inclusiever en wordt er rekening gehouden met verschillende perspectieven en behoeften.

Kanttekeningen

1.1 We doen een stevig beroep op de samenleving
In de Nota ligt een opdracht naar de samenleving, de wijken, de gemeenschappen. De Nota heeft daarmee een breder bereik dan het gemeentehuis en een individuele inwoner die ondersteuning nodig heeft. We zijn ons ervan bewust dat “Samen doen wat nodig is” vraagt dat de ander weet wat onder samen verstaan of verwacht wordt. In het communicatieplan dat bij de Uitvoeringsagenda wordt opgesteld zal hier nadrukkelijk aandacht voor zijn.

1.2 Afstemmen met Ermelo en Zeewolde nodig
Alhoewel de processen niet synchroon lopen in de drie gemeenten, is het gezamenlijk vaststellen van een Nota sociaal domein voor de gemeente Ermelo, Harderwijk en Zeewolde noodzakelijk, zodat we een eenduidige opdracht aan Meerinzicht kunnen formuleren en uitwerking geven aan de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek[2] naar Meerinzicht van 2021.

Omgevingswet

De omgevingsvisie en het sociaal domein hebben onderlinge samenhang en invloed op het welzijn en de leefbaarheid van een gemeenschap. Daarom houden de omgevingsvisie en het sociaal domein rekening met de invulling van de openbare ruimte als het gaat om toegankelijkheid en ontmoeting om inclusiviteit te versterken. Ook op het vlak van positieve gezondheid zijn er raakvlakken, zoals de positieve gezondheidcentra. Deze punten worden meegenomen in de uitvoeringsagenda's.

Financiën

Voor de Nota sociaal domein baseren we ons op de vastgestelde meerjarenbegroting 2023-2026 van de

[2] rekenkameronderzoek naar Meerinzicht

gemeenten. De uitgaven per opgave zijn al goedgekeurd door de raad.
De financiële vertaling van de interventies krijgen (desgewenst) een plek in de Kadernota. De taakvelden bevatten: programma 4 onderwijs, programma 5 Sport, cultuur en recreatie, programma 6 sociaal domein en programma 7 Volksgezondheid. De financiële vertaling van onderstaande, deels reeds ingezette interventies krijgen een plek in de Kadernota 2025 en in de uitvoeringsagenda. De volgende interventies zijn omschreven in de nota:

1. lichte hulpverlening voorliggend aanbieden,
2. meer inzet op collectief aanbod,
3. uitbreiding van de toegangsfunctie bij huisartsen (uitbreiding CJG'ers bij huisartsen),
4. versterken van de toezicht Jeugd/Wmo,
5. actieve regie bij duurste casussen Wmo en Jeugd,
6. normaliseren en sturen op clientdoelen,
7. afschalen en vaker verwijzen naar het voorveld,
8. loonkostensubsidie voor alle doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt,
9. invoering van een SROI-beleid en aanstelling van een SROI-functionaris en
10. aanpak bij de bron van ggz- en verslavingsproblematiek.

Communicatie
Bij de uitvoeringsagenda wordt een communicatiestrategie gevoegd. (zie kanttekening 1.1)

Uitvoering
In dit gedeelte geven we uitleg over de stappen die we zullen nemen om de plannen uit te werken na de goedkeuring van de Nota sociaal domein.

1. *Uitvoeringsagenda (1e kwartaal 2024)*
Elke gemeente stelt een lokale uitvoeringsagenda op behorend bij de nota sociaal domein. Deze agenda wordt vastgesteld door het college. De uitvoeringsagenda heeft een maximale looptijd van twee jaar en is de concrete uitwerking van de strategische beleidsdoelen en de manier waarop we deze willen bereiken. Samen met maatschappelijke partners worden de benodigde inspanningen bepaald, en de resultaten worden bijgehouden in de Monitor Sociaal Domein. In het eerste kwartaal van 2024 wordt de uitvoeringsagenda verder ingevuld.

2. Monitor Sociaal domein (2e kwartaal 2024)
Het basisdocument van de monitor wordt ter vaststelling aan de raad aangeboden. De komende maanden krijgt deze verdere invulling. De Monitor Sociaal Domein wordt onderdeel van de planning-en-controlcyclus. In de Monitor staan de beleidsdoelen, indicatoren en financiën waarmee het college verantwoording aflegt aan de raad. Ook is de Monitor een sturingsinstrument voor een houdbaar
stelsel in het sociaal domein. Rekening houdend met de Toekomstverkenning en het verschillende ambitieniveau van de gemeenten geeft de monitor aan in welke mate en met welke snelheid de doelstellingen moeten worden behaald. De monitor is momenteel in ontwikkeling en wordt separaat aangeboden. In het tweede kwartaal van 2024 wordt de eerste versie van de monitor opgeleverd.

3. Opstellen omgekeerde verordening (start proces september 2023)
De huidige integrale Verordening Sociaal Domein wordt geactualiseerd en omgevormd tot een 'omgekeerde verordening'. In deze verordening staat niet de wetgeving en de regels centraal, maar de hulpvraag van de inwoner. De verordening is gestructureerd en in begrijpelijke taal geschreven en kijkt naar het effect voor de inwoner. Dit biedt gemeenten een goede basis voor integraal werken.

4. Samenwerkingsmodel met partners sociaal domein (4e kwartaal 2023)
Binnen het sociaal domein zijn verschillende organisaties actief, zowel groot als klein. Geen enkele partij kan het sociaal domein alleen optimaliseren, samen dragen we de verantwoordelijkheid om inwoners die hulp nodig hebben op een verantwoorde manier te ondersteunen. Aansluitend bij de bestaande structuren,

ontwikkelen we een samenwerkingsmodel met afspraken hoe we dat samen doen. We zijn partners die elkaar stimuleren om het beste te doen. De leidende principes zijn hiervoor een basis en daarom houdt het samenwerkingsmodel verband met 5, de opdrachten aan Meerinzicht en andere uitvoeringsorganisaties.

5. Opdracht GR Meerinzicht Domein Sociaal en andere uitvoeringsorganisaties (4e kwartaal 2023)
De opdrachten die gemeenten of Meerinzicht geven aan partners moeten in lijn zijn met de uitgangspunten die in deze nota zijn vastgelegd. De strategische doelen worden uiteindelijk verwerkt in de opdracht aan de GR Meerinzicht Domein Sociaal, evenals in de subsidiebeschikkingen aan het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin) en de welzijnsorganisaties.

6. Doorontwikkeling toegang (eind 2023)
De toegang tot het sociaal domein is een belangrijk scharnierpunt en moment om ‘de beweging naar voren’ inhoud te geven en daadwerkelijk vorm te geven. Het onderdeel toegang sociaal domein is daarom in ontwikkeling. Dit traject leidt tot een gedragen inrichtingsvoorstel die een basis vormt voor de implementatie waarin betrokken partijen hun rol kunnen vervullen. Meerinzicht is hierin, naast het Centrum voor Jeugd en Gezin, de GGD en de welzijnsorganisaties een van de betrokken partners. Het inrichtingsvoorstel wordt eind 2023 opgeleverd.

Bijlagen

1. *Raadsbesluit*
2. *Nota sociaal domein ‘Samen doen wat nodig is’ 2024-2029*
3. *Aanbiedingsbrief gezamenlijke adviesraden*
4. *Advies adviesraden*
5. *Conceptbrief reactie op advies van de adviesraden*
6. *Toekomstverkenning*